

Инсистирање само на еколошким последицама пројекта „Јадар“ може се вратити као бумеранг када се појави студија која ће „доказати“ како, ето, експлоатација литијума не угрожава животну средину, или је угрожава маргинално. Остаје ли тада још неки аргумент против овог пројекта?

Када би све и било тако како је описано, пројекту Рио Тинта би се морало прићи озбиљно, непристрасно, кроз педантну економску анализу користи и трошкова - за Србију. У тој анализи еколошка димензија пројекта, колико год била важна, не би могла бити искључиви критеријум који одређује судбину инвестиције. Екологија може бити опсесија зелених активиста, али државе себи не могу допустити превелики зелени луксуз.

Еколошки притисак

Рио Тинто као метафора – „чудесни“ БДП и статистичке илузије

Пише: Небојша Катић
среда, 05 јануар 2022 18:58

Сваки рудник је ружни ожиљак на лицу земље, тим гори и грђи када се копа тамо где су плодне оранице или тамо где се нарушава лепота или загађује природа. Нажалост, свет није пасторална Аркадија, нити су грађани спремни да жртвују комфор и своје потрошачке навике како би сачували природу. Зелени живе у свом романтичном, поједностављеном свету, али осим на речима, не би да жртвују много. Нико на еколошким протестима не носи транспаренте на којима пише: „хоћемо мање да трошимо“, „нећемо ни литијум ни мобилне телефоне“, „забраните све приватне аутомобиле и оне електричне“, „забраните градњу великих кућа или станова који арче енергију“.

Насиље над природом се данас врши више из комерцијалних него из егзистенцијалних разлога. Озбиљне државе увек вагају економске ефекте у односу на еколошке и социјалне штете које инвестиције доносе. Социјалне штете су огромне јер подразумевају трауматично измештање читавих насеља или драстично обарање квалитета живота оних насеља која остају уз руднике. Узгред, социјалне штете су огромне и онда када се рудници затварају.

Рудници угља у Србији су добар пример оваквих дилема. Иако је реч о тешком скрнављењу природе и загађивању атмосфере, ови рудници обезбеђују какву-такву енергетску сигурност, обезбеђују да се грађани греју и да имају струју. При томе, Србија за угаљ не мора да троши девизе које тешко зарађује и које су деценијама њена најдефицитарнија роба. Угаљ обезбеђује и да се не умре од зиме и глади ако се моћници наљуте на вас па вам ускрате увоз енергената. (Србија не сме да заборави како се живело када су јој западни пријатељи, на пример, увели нафтни ембарго током деведесетих година прошлог века.)

Још једном: кључно питање је да ли економске и стратешке користи од рудника могу надокнадити штете које се тиме наносе људима и природи - ово се односи на све инвестиције, не само на руднике.

Економска рачуница

Како изгледају економске користи које Србија очекује од отварања рудника литијума?

По подацима који су се недавно појавиле у тексту објављеном у угледном [„Фајненшл тајмсу“](#) (27. децембра 2021), производња литијума у Србији би требало да има чудесне економске ефекте. Цифре се базирају на рачуници српске владе и по њима би пројекат „Јадар“ требало да годишње повећава бруто домаћи производ за око 10 милијарди евра, или за невероватних 22 процента тренутног БДП-а. У овој цифри су сабрани и сви будући ефекти ове инвестиције, јер би се поред рудника могли појавити и страни инвеститори који би отворили технолошке фабрике које користе литијум. (Цифре раста БДП-а које је пројектовао Рио Тинто су много скромније, али влада зна нешто што Рио Тинто не зна и отуда оптимизам.)

Рио Тинто као метафора – „чудесни“ БДП и статистичке илузије

Пише: Небојша Катић
среда, 05 јануар 2022 18:58

